

YTTRANDE

2016-05-11

Dnr LTU-562-2016

Regeringskansliet
Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Remiss på betänkandet *Digitaliseringens transformerande kraft - vägval för framtiden* (SOU 2015:91)

N2015/08335/ITP

Luleå tekniska universitet har av Näringsdepartementet uppmanats lämna synpunkter på remiss av betänkandet *Digitaliseringens transformerande kraft - vägval för framtiden* (SOU 2015:91).

Universitetet vill framföra att betänkandet är viktigt för den framtida utvecklingen av offentlig sektor och har fångat utmaningarna med digitaliseringen bra.

Generellt tror universitetet att om Sverige på allvar vill leva upp till andemeningen i regeringens avsiktsförklaring "Digitalt först" så kommer det att krävas betydligt större ekonomiska satsningar för att få fart på detta område än det som föreslås i betänkandet.

Universitetets framför synpunkter och förslag på delar av utredningen enligt nedan.

Omvärldsanalysen

Luleå tekniska universitet anser att analysen beskriver den allmänna utvecklingen inom digitaliseringsområdet och hur den påverkar samhället på ett bra sätt.

Inom området "Arbete" vill universitet påpeka vikten av att inkludera hela samhällets utbildningssystem i begreppet "det livslånga lärandet". Det livslånga lärandet påbörjas redan i förskolan och är inte något som tar vid först i vuxen ålder. Detta är speciellt viktigt när det gäller att utveckla vår digitala kompetens.

Området forskning saknas i bilden över samhällsområden (figur 3.2) och måste tydligare lyftas fram som en egen rubrik under "Ekonomi" då denna spelar en viktig roll för digitaliseringens utveckling.

Nedan följer synpunkter på de 7 strategiska områdena:

Kontinuerligt statligt engagemang för att främja digitaliseringen i samhället.

Universitetet anser att det är viktigt att det statliga engagemanget för att främja digitaliseringen sker på ett väl förankrat sätt tillsammans med rätt kompetens inom myndigheterna. För att detta skall ge effekt krävs ett strategiskt, holistiskt och långsiktigt angreppssätt som säkerställer att arbetet inte bryts ned och isoleras till tillfälliga kommissioner eller delegationer som driver området.

Ekonomistyrningsverket som har fått i uppdrag att följa upp statsförvaltningens digitalisering måste därför säkra att deras uppdrag inte utförs enbart genom ESVs normala kontaktnät utan att detta breddas så att rätt kompetens inom statsförvaltningen involveras. ESV måste också säkra att de rekryterar ny kompetens inom området och inte enbart förlitar sig på konsulter.

För att stödja högskolesektorn att klara den globalisering som pågår när digitaliseringen skapar nya distansöverbyggande sätt att genomföra utbildningar är det viktigt med ett statligt engagemang i form av nya finansieringsmodeller som gör det möjligt att fortsätta utveckla distansutbildningen och t.ex. erbjuda ”massive open online courses” (MOOC).

Universitetet rekommenderar att Sverige universitets- och högskoleförbund används som samtalspartner och koordinator av aktiviteter inom högskolesektorn.

Regelverk som fungerar i och för den digitala omställningen.

Universitetet instämmer i att det är viktigt att löpande se över lagstiftning så att den följer med digitaliseringens utveckling. Ett område som är extra viktigt för högskolesektorn är lagstiftningen runt hur forskningsdata får användas och tillgängliggöras samtidigt som kraven ökar på att dessa data skall vara öppna.

Kompetens för det digitala samhället.

Universitetet ser tre aktivitetsområden som viktiga när det gäller att skapa rätt kompetens för det digitala samhället:

1. Utvecklande av digital allmänkompetens syftandes till att skapa kunskap om hur digitala redskap och funktioner används. Bör påbörjas redan i förskolan. Det innebär att lärare på alla utbildningsnivåer både kunniga och bekväma när det gäller användningen av modern pedagogik, dvs. användningen av digitala stöd- och hjälpsystem som en naturlig del i lärandet i de situationer detta anses höja studenternas förståelse och kvaliteten i lärandet.
2. Införande av branschspecifik digital teknik som en naturlig del i yrkesförberedande och högre utbildningar så att studenter är vana att använda yrkesspecifika digitala lösningar när de kommer ut i arbetslivet.
3. Skapa större intresse i allmänhet, och bland kvinnor i synnerhet, när det gäller utbildningar och yrken baserade på digital teknik. För att lyckas med detta anser vi att digital teknik som ämne måste introduceras i grundskolan för att på detta sätt uppfattas som ett könsneutralt ämne och upplevas som en naturlig del av utbildning och yrkesliv för båda könen.

Område 1

Digital allmänkompetens syftar är generell digital kompetens för att säkerställa digital literacy bland svenska barn och ungdomar samt kunskap, erfarenhet och bekvämlighet när det gäller användningen av vanligt förekommande digitala system. Därför bör detta arbete påbörjas redan i förskolan.

Denna punkt är därför start kopplad och påverkar nuvarande lärarutbildningar oavsett inriktning både vad gäller pedagogik och didaktik. För att korta implementationstiden är det även viktigt att säkerställa att varje skola har ett visst antal lärare (i antal eller procent) med denna kompetens.

Område 2

Högskolor och universitet måste öka takten än mer när det gäller att använda branschspecifika digitala verktyg i utbildningarna. Detta skall vara ett naturligt steg och vidareutveckling av den digitala kompetens som, förutsatt att digital teknik får större utrymme i grundskolan enligt ovan, byggts upp. Detta är en del i att säkerställa att yrkesutbildningar och högre utbildning är moderna och tidsenliga, där examinerade studenter har erfarenhet av både vanligt förekommande tekniska system och ”state-of the-art” produkter och tjänster inom det egna utbildningsområdet.

Detta blir extra viktigt för lärarutbildningarna då dessa studenter som lärare måste klara av att lära ut digital teknik.

Område 3

Universitetet ställer sig *inte* positivt till det föreslagna incitamentsprogrammet för att öka könsbalansen på högre IT-utbildningar. Det är tveksamt om det ens går att genomföra med rådande lagstiftning och liknande incitament har historiskt inte visat sig vara framgångsrika. Det är viktigare att tidigt i grundskolan skapa ett intresse för digital teknik och visa att det är ett spännande område samt att det är intressant att jobba med utveckling och programmering.

”Digital teknik” bör införas som eget ämne redan i lågstadiet och sedan vara en naturlig del av undervisning genom hela grund- och gymnasieskolan. Teknik och digital teknik måste bli en naturlig del av utbildningssystemet för att därigenom uppfattas som ett könsneutralt ämne och upplevas som en naturlig del av utbildning och yrkesliv för båda könen. För att snabbare få effekt, givet budget, borde gymnasiet prioriteras först då det på detta sätt snabbare kommer ut elever i arbetslivet som fått detta med sig i utbildningen, för att därefter appliceras gentemot yngre åldrar.

Programmering måste som en del av ämnet ”Digital teknik” ingå som obligatorisk del i grundskolan från lågstadiet.

Universitetet anser att de pengar som skulle gå åt till att finansiera incitamentsprogrammet hos CSN istället skulle kunna satsas på ett kompetenslyft bland grundskolans lärare. Det föreslagna kompetenslyftet för ledare i kommunal verksamhet är positivt men de 23 miljoner kronor som föreslås avsättas kommer inte att räcka för att ge någon större effekt.

Universitetet har svårt att se att det föreslagna samverkansrådet för digitala jobb kommer att ge en större effekt än de samverkansformer med näringslivet som lärosäten med teknisk inriktning redan har idag. Det är viktigare att skapa utrymme för fler utbildningsplatser inom detta område genom att öka finansieringen av antalet platser som finns på IT-inriktade utbildningar.

För att utveckla näringslivets digitalisering inom mindre företag bör det förutom det föreslagna utvecklingsprogrammet finnas incitament för att öka samarbetet mellan mindre företag och högskolor. Forskningsmedel bör avsättas för att främja att forskare kan jobba med mindre företag som idag inte har råd att finansiera forskning. Detta skapar också förutsättningar för ökad mobilitet mellan högskolor och näringsliv.

Infrastruktur som främjar digitaliseringen.

Universitetet instämmer i att det är viktigt för svenska myndigheter att kommunicera papperslöst med medborgarna. Denna funktion är dock bara en liten del i den infrastruktur som är nödvändig för att främja digitaliseringen.

Precis som när det gäller övrig infrastruktur i samhället (ex. vägar, distributionsnät för el etc.) så bör det finnas en digital grundinfrastruktur som är offentligt finansierad, till den grad att den främjar och möjliggör digital tjänsteutveckling utan inläsnings effekter

Universitetet anser inte att den modell som ESV föreslagit där ett antal tjänster (Mina meddelanden, Sammansatt Bastjänst Ekonomiskt Bistånd (SSBTEK) samt E-legitimationsnämnden) samlats och finansieras genom en avgift baserad på myndigheternas lönekostnader är rätt väg att gå för att finansiera digital infrastruktur.

Tjänster som kan ingå i den offentligt finansierade infrastrukturen förutom de som ESV samlat är t.ex. e-legitimation, lagringstjänster, e-arkiv och säkerhetstjänster.

Universitetet anser att det är problematiskt att Bank-ID som drivs kommersiellt av bankerna blivit de-factostandard för e-legitimation i Sverige och anser att det bör tas fram ett icke kommersiellt huvudalternativ. De svenska universiteten kommunicerar redan väldigt litet via papper till medborgare och studenter idag utan tar oftast digitalt över identiteterna för studenterna från Universitets- och högskolerådet (UHR) efter att de blivit antagna via studera.nu som är studenternas första kontakt med högskolevärlden. Att Sunet blivit avstängda från Mina meddelanden på grund av att bankerna inte gillar att Bank-ID används för att identifiera studenterna och ge dem en digital identitet inom högskolevärlden är ett exempel på hur illa modellen för Bank-ID fungerar. Detta har tvingat UHR att gå tillbaka till papperskommunikation.

Datadriven innovation för tillväxt och välfärd.

Universitetet instämmer i behovet av kompetenscenter, knutna till universitet och högskolor, för forskning och innovation för att hantera och bearbeta de informationsmängder som digitaliseringen medför. Detta är en begynnande och viktig industri i Sverige med stor potential, både i form av datacenter och också de metoder som krävs för vidareförädlingen från data till information. Likaså är det viktigt för den digitaliseringsprocess som planeras/genomförs inom offentlig sektor. Med tanke på områdets framtida betydelse, och snabba expansionstakt, både för industri och utvecklingen av offentlig sektor, så krävs en betydligt större budget än de 20 miljoner kronor/år som föreslagits.

Vetenskapsrådet har tagit fram riktlinjer för öppen tillgång till vetenskapliga publikationer och data, som med stor sannolikhet kommer definieras i forskningspropositionen 2016 och tydliggöras i regleringsbrev för myndigheter som Kungliga biblioteket och Vetenskapsrådet för 2017 och framåt. Universitetet anser att det är av avgörande betydelse att det arbete ifråga om öppna datas betydelse för innovation och tillväxt som digitaliseringskommissionen synliggör, samordnas med detta arbete samt med europeiska och internationella initiativ av stor strategisk betydelse. Vetenskapliga publikationer och data är liksom andra öppna offentliga data av stor betydelse för Sverige som kunskapsnation och vår internationella framgång.

Säkerhet och integritet i en digital tid.

Universitetet instämmer i att detta är ett ytterst viktigt område för att digitaliseringen av samhället skall ges goda förutsättningar att fortsätta att utvecklas och ser fram emot resultatet av pågående arbete inom området.

Beredande handläggare har varit Anders Nordin

Beslut har fattats av rektor Johan Sterte